

รายงานผลการประชุม ประชุมถ่ายทอดความรู้เรื่องเทคนิคการจัดการค่ากลางแก่ทันตบุคลากร

การประชุมถ่ายทอดความรู้เรื่องเทคนิคการจัดการค่ากลางแก่ทันตบุคลากร จัดโดยสำนักทันตสาธารณสุขกรมอนามัย และการประชุมของทันตบุคลากรในเขตสุขภาพที่ ๘ (โครงการพัฒนาศักยภาพการบูรณาการสุขภาพช่องปากด้วยเทคนิคการจัดการค่ากลางในเขตสุขภาพที่ ๘) เมื่อวันที่ ๒-๔ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ณ โรงแรมบุศยรินทร์ รีสอร์ท จ.หนองคาย โดยมีตัวแทนจากทันตบุคลากรสังกัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลชุมชน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และตัวแทนจากอสม.เข้าร่วมประชุมจาก ๑๒ จังหวัด รวม ๙๐ คน มีการจัดกระบวนการ ทบทวนบทบาทและเรียนรู้การจัดทำค่ากลางประเด็นสุขภาพช่องปาก มีผลสรุปดังนี้

เนื้อหา ดร.นพ.อมร นนทสุต อดีตปลัดกระทรวงสาธารณสุข ปุชนิยบุคคลด้านสาธารณสุขของประเทศไทย ได้พัฒนา “ค่ากลาง” ให้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาสุขภาพของประชาชนซึ่งต้องใช้ความร่วมมือของภาคประชาชน องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักการ“เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เพื่อให้การดำเนินงานโครงการของหน่วยงานต่างๆในการพัฒนาสุขภาพมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกัน เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ เพิ่มประสิทธิผลและประสิทธิภาพของโครงการ

“ค่ากลาง” หมายถึง งานที่ใครๆ ก็ทำ เป็นเครื่องมือในการปรับทิศทางของ แผนงาน/ โครงการในแต่ละชุมชน มุ่งเน้นให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชนที่เป็นเป้าหมาย ซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่ ค่ากลางสำหรับผู้ปฏิบัติ (สำหรับหน่วยปฏิบัติงานระดับอำเภอและตำบล) และค่ากลางสำหรับผู้สนับสนุน (หน่วยงานบริหารและวิชาการ) โดยในการประชุมนี้ให้ฝึกปฏิบัติจากสิ่งที่ตนเองถนัดและทำได้ดี ได้แก่

๑. กลุ่มผู้ปฏิบัติ (ทันตบุคลากรใน รพ.รพ.สต.และอสม.) ได้เลือกฝึกปฏิบัติทำค่ากลางด้านสุขภาพช่องปากในกลุ่มแม่และเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และวัยเรียน ในรอบกิจกรรมหลัก ๓ กิจกรรมคือ

- กิจกรรมที่ ๑ การเฝ้าระวัง/ คัดกรอง หมายถึง กลุ่มของงานที่ทำเพื่อให้รู้ ความชุกของโรค ทำนายแนวโน้มการเกิดปัญหาสุขภาพ สร้างฐานข้อมูล ประเมินผล มาตรการควบคุมและป้องกันโรค โดยมีการเก็บข้อมูลปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ วิเคราะห์ แผลผล และเผยแพร่อย่างสม่ำเสมอ

- กิจกรรมที่ ๒ การใช้มาตรการทางสังคม หมายถึง กลุ่มของงานที่ทำเพื่อให้สังคมมีบทบาทในการคุ้มครอง และจัดการปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพ โดยมุ่งสร้างจิตสำนึก และความรับผิดชอบต่อชุมชน โดยอาจทำเป็นข้อตกลงของบุคคลในชุมชน ให้คุณต่อพฤติกรรมในทางบวกและให้โทษต่อพฤติกรรมในทางลบ

- กิจกรรมที่ ๓ การสื่อสารเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หมายถึง กลุ่มของงานที่ทำในการเผยแพร่ข้อมูลด้านสุขภาพที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนในชุมชน มุ่งเน้น ให้เกิดความรู้ ความตระหนัก รวมถึงสร้างแรงเสริมให้ประชาชนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เพื่อการมีสุขภาพดีของตนเอง

๒. กลุ่มผู้สนับสนุน (บุคลากรจากสสจ.และ สสอ.) ฝึกทำในรอบ ๖ กิจกรรม คือ

- กิจกรรมที่ ๑ สนับสนุนการเฝ้าระวังคัดกรอง
- กิจกรรมที่ ๒ สนับสนุนการใช้มาตรการสังคม
- กิจกรรมที่ ๓ สนับสนุนการสื่อสารเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม
- กิจกรรมที่ ๔ สนับสนุนการประเมินผล/เสนอนโยบาย
- กิจกรรมที่ ๕ สนับสนุนการสร้างนวัตกรรมสังคม
- กิจกรรมที่ ๖ สนับสนุนการสร้างสมรรถนะ

โดยค่ากลางที่ได้จากการประชุมของทั้งสองกลุ่มมีดังนี้

๑. ค่ากลางด้านสุขภาพช่องปากของผู้ปฏิบัติ

๑.๑ กลุ่มแม่และเด็ก

กิจกรรมเฝ้าระวัง ตรวจสอบสุขภาพช่องปากหญิงตั้งครรภ์ ตรวจสอบช่องปากเด็กในชุมชนโดยอ้อม
กิจกรรมการใช้มาตรการสังคม ให้เกียรติบัตรแม่ที่ดูแลสุขภาพช่องปากลูกได้ดี หาต้นแบบแม่ที่ดี /ประกวดครอบครัวฟันดี ตกลงกับร้านค้าในชุมชนให้จัดวางขนมโดยไม่ล่อตาลูกเล็กหรือเด็กหยิบเองได้ยาก
กิจกรรมการสื่อสารเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ทำสติกเกอร์ ติดห้องน้ำเรื่องการแปรงฟันให้หญิงตั้งครรภ์ ทำสติกเกอร์ให้ความรู้แก่แม่ จัดทำไลน์กลุ่ม เฟสบุ๊ก จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มแม่กับต้นแบบแม่ที่ดูแลสุขภาพช่องปากลูกได้ดี

๑.๒ กลุ่มเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

กิจกรรมเฝ้าระวัง ตรวจสอบช่องปากเด็ก โดยครูพี่เลี้ยง สำรวจพฤติกรรม ดื่มนม/ กินขนมกรุบกรอบ/ แปรงฟัน ตรวจสอบความสะอาดฟันหลังแปรงฟัน (ถ้าแปรงฟันไม่สะอาด ครูจะแจ้งผปค) ตรวจขนมเด็กที่พามาศพด คืนข้อมูลให้ผู้ปกครอง /ชุมชน/ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น(กองสาธารณสุข) นัดกลุ่มผู้ปกครองมาพูดคุยกันในชุมชน
กิจกรรมการใช้มาตรการสังคม จัดทำข้อตกลงที่ศพด (ห้ามนำขนม/ขนมมาศพด) ให้รางวัลเด็กฟันดี /ค้นหา Idol ต้นแบบ ประกวดหนูน้อยฟันดี
กิจกรรมการสื่อสารเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เยี่ยมเด็กที่บ้าน ดูการแปรงฟัน (เพื่อนเยี่ยมเพื่อน) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้ปกครอง ออกหอกระจายข่าว /วิทยุชุมชน

๑.๓ กลุ่มเด็กวัยเรียน

กิจกรรมเฝ้าระวัง ตรวจเฝ้าระวัง ช่องปาก นร. โดยครูอนามัย ตรวจฟันโดยทันตบุคลากรร่วมกับอสม จำแนกกลุ่มเด็กเพื่อการจัดการ คืนข้อมูลผู้ปกครอง สร้างสัมพันธ์ภาพ กับ ผอ.และครู (หมอกับครูกินข้าวด้วยกัน พูดคุยกัน) สอนผู้อำนวยการโรงเรียนแปรงฟัน ติดตามการแปรงฟัน
กิจกรรมการใช้มาตรการสังคม พูดคุยกับร้านค้าไม่ขายน้ำอัดลม/ขนมกรุบกรอบ ในโรงเรียน และรอบรั้ว นโยบายโรงเรียนปลอดน้ำอัดลม
กิจกรรมการสื่อสารเพื่อการปรับพฤติกรรม ทำป้ายไวโนลให้รร. ติดที่อ่างแปรงฟัน ทำไลน์กรู๊ป ประสานครูอนามัย นัดหมายการตรวจ การรับบริการ เชิดชูเกียรติเด็กที่ฟันดี เป็นต้นแบบ พาต้นแบบไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่อื่นๆ ต่อเนื่อง

๒. ค่ากลางด้านสุขภาพช่องปากของกลุ่มผู้สนับสนุน

กิจกรรมสนับสนุนการเฝ้าระวัง จัดทำคู่มือการตรวจเฝ้าระวังฯ จัดทำคู่มือการวิเคราะห์ผลข้อมูล แนวทางการคืนข้อมูลแก่ผู้เกี่ยวข้อง
กิจกรรมสนับสนุนการใช้มาตรการสังคม รวบรวมมาตรการจากพื้นที่ นำเสนอเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อน ติดตามการทำงาน การนำมาตราการใช้ ได้ผลอย่างไร สุ่มสำรวจใน รร. ศพด. คุยกับผู้เกี่ยวข้อง ครู ผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา ผลักดันให้ CUP จัดเวทีคืนข้อมูลให้ภาคีทุกคนมีส่วนร่วมมาแลกเปลี่ยนกัน
กิจกรรมสนับสนุนการสื่อสารเพื่อการปรับพฤติกรรม กำหนด key message ของกลุ่มเป้าหมาย สร้างสัมพันธ์และคืนข้อมูลกับภาคีที่จะขับเคลื่อนงานต่อ เช่น ผู้บริหาร (สสจ.สถานศึกษา และ ท้องถิ่น) สอน/ชักชวนผู้บริหารแปรงฟันถูกวิธี ผลิตสื่อ นำเสนอสื่อ จัดเวทีให้ภาคีมานำเสนอสื่อ ประเมินผลสื่อ

๒. ค่ำกลางด้ำนสุภภำของปำกของกลุ่มผู้สนับสนุน (ต่อ)

<p>กิจกรรมสนับสนุนการประเมินผล/เสนอนโยบาย</p> <p>กำหนดตัวชี้วัดที่จะประเมินร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย</p> <p>สนับสนุนเครื่องมือในการประเมิน</p> <p>ดำเนินการประเมินผล</p>
<p>กิจกรรมสนับสนุนการสร้างนวัตกรรม</p> <p>เปิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นวัตกรรมด้านต่างๆ</p> <p>หาต้นแบบและขยายผล นำไปใช้ต่อ</p> <p>เผยแพร่ผ่านเวทีสมัชชา เวทีสัญจร มหกรรมสุขภาพ</p> <p>บูรณาการเกณฑ์ ศพด. จากกรมต่างๆ รวมทั้งท้องถิ่น มาเป็นเกณฑ์ของจังหวัด (ใช้การบูรณาการเกณฑ์ทำให้หน่วยงานต่างๆมาคุยกัน)</p>
<p>กิจกรรมพัฒนาสมรรถนะบุคลากร</p> <p>อบรมปรับกระบวนการทัศน์การทำงานของบุคลากร</p> <p>สอบถามความต้องการพื้นที่ และดูจากปัญหาของพื้นที่</p> <p>กำหนดรูปแบบกระบวนการในการอบรม</p> <p>นิเทศ ติดตามและประเมินผล</p>

หลังจากได้ค่ำกลางกลุ่มจังหวัดที่เข้าร่วมประชุมจะนำไปทดลองนำค่ำกลางเป็นแนวปฏิบัติในพื้นที่ต่อไป

ทพญ.สุรัตน์ มงคลชัยอรุณญา และ นางแคทเธีย โฆษร
ผู้รายงาน